

Centrul de Sociologie a Comunităților și Studii de Gen
(C.S.C.S.G.)

str. Vasile Lupu, nr.18, bir. 401, Chișinău, Republica Moldova, tel./373 22/ 92 26 84;
/373/ 790 22 604; e-mail: cscsg_moldova@yahoo.com

RAPORT

analitic de cercetare

pentru

**Centrul Internațional pentru Protecția
și Promovarea Drepturilor Femeii**

«La Strada»

August 2006

Introducere

Metodologia cercetării

Capitolul I. Gradul de importanță a problemei traficului de ființe umane: aprecieri și cunoștințe

- I.1. Aprecierea gradului de importanță a problemei traficului de ființe umane în opinia populației Republicii Moldova
- I.2. Cunoștințe despre traficul de ființe umane

Capitolul II. Percepții privind victimele traficului de ființe umane: acceptări și respingeri

- II.1. Percepțiile populației vis-à-vis de existența victimelor traficului
- II.2. Profilul unei victime a traficului de ființe umane

Capitolul III. Percepțiile populației vis-à-vis de instituțiile unde pot apela victimele

- III.1. Notorietatea instituțiilor în sprijinul populației în cazul dacă s-ar afla în situații de trafic
- III.2. Linia Fierbinte: importanța și locul acesteia în viziunea populației
- III.3. Sursele din care s-a aflat despre existența și activitatea Liniei Fierbinți
- III.4. Atitudinea populației față de Campania Socială “Și mie îmi pasă...”

Concluzii și recomandări

Anexe

Introducere

Republica Moldova, stat situat în partea de est a Europei, pe o suprafață de 33,700 km, traversează un grav declin economic începând cu anii 90. Criza economică pe care Moldova nu reușește să o depășească timp de mai mulți ani încurajează mii de moldovenii să emigreze la muncă în țările vestice, și anume în Portugalia, Spania, Italia, Grecia, Turcia, Olanda ș.a.

Migrația legală și ilegală este în continuă creștere. Conform Raportului Națiunilor Unite pentru anul 2000, numărul cetățenilor moldoveni care lucrează în străinătate se estimează între 600.000 și 1.000.000, reprezentând ponderea cea mai mare dintre imigranții ilegali din Turcia și Europa de Sud și Centrală. Emigrează un număr disproporționat de mare de locuitori din zonele rurale, media celor care lucrează în străinătate fiind de 50-100 persoane din fiecare localitate rurală cu o populație de 1000-2000 locuitori.

Moldova se situează pe locul trei printre țările Europei Centrale și de Est/CSI (Comunitatea Statelor Independente) /Țările Baltice după numărul de migranți din rândurile tinerilor. Numărul tinerilor cu vârsta cuprinsă între 15-24 ani care au migrat spre alte țări se cifrează, conform estimărilor, la 130.000 în perioada de după 1990.

Totodată, foarte multe dintre persoanele plecate din țară se află ilegal în străinătate, astfel devenind victime ușoare ale rețelelor criminale, inclusiv și ale celor de trafic cu ființe umane.

Traficul de ființe umane poate fi considerat o formă extremă a migrației ilegale, fiind un fenomen îngrijorător, deoarece el constituie o încălcare flagrantă a drepturilor omului, ce nu poate fi acceptată într-o societate democratică și civilizată. Consecințele sunt dramatice, dacă ne referim la demnitatea persoanelor ca ființe umane și imaginea lor în comunitate.

Cert este faptul că, în contextul traficului de ființe umane, Moldova a devenit la ora actuală o țară de origine și de tranzit datorită poziției geografice care favorizează acest fenomen, ea figurând ca unul dintre cei mai mari exportatori de persoane traficate pentru Europa Occidentală. Deoarece traficul de ființe umane ține direct de situația socio-economică a țărilor de origine și de existența unei „piețe” în țările de destinație, Moldova se încadrează perfect în aceste dimensiuni traversând o perioadă economică dificilă. Fapt confirmat și de datele oficiale, în special, ale Organizației Internaționale pentru Migrație), potrivit cărora în topul țărilor de origine pentru traficul de femei se situează Moldova, România, Ucraina, Rusia și Bulgaria.

Referindu-ne la traficul de ființe umane care reprezintă totodată o formă monstruoasă de sclavie în scopul exploatării oamenilor, putem afirma că fenomenul se circumscrie și altor segmente ale criminalității organizate, și anume: traficul de droguri, traficul de armament, spălarea de bani, care au atins cote alarmante la nivel mondial.

Potrivit prevederilor Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transfrontaliere organizate, „trafic de persoane înseamnă recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare cu forța sau prin folosirea forței sau altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau de situația de vulnerabilitate sau prin oferirea sau acceptarea de plăți sau foloase pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane, în scopul exploatării. Exploatarea va include, la nivel minim, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau servicii forțate, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau prelevarea de organe” (art. 3, alin. A).

Esența traficului o reprezintă transformarea unei persoane în marfă, fără

știrea sau consimțământul acesteia, Republica Moldova fiind una din țările care condiționează apariția și dezvoltarea acestui fenomen prin lipsa unei strategii de stat privind migrația populației și lipsa unor mecanisme naționale de identificare și abordare a încălcării drepturilor omului în societate. În aceste context, putem afirma că traficul de ființe umane este un fenomen care, în ultimii ani, a luat amploare în Moldova, cauzele fiind criza economică pe care o traversează țara. Criză ce a provocat o creștere a numărului de șomeri din cauza lipsei locurilor de muncă, a salariilor mici, lipsei de oportunități pentru generațiile tinere, toate având un impact dezastruos asupra fenomenului migrație ilegală, el devenind unul obișnuit și tolerat, interpretat chiar uneori ca unica soluție împotriva sărăciei. De multe ori cauza acestui mod de gândire revine nivelului scăzut de educație, lipsei unei susțineri din partea societății pentru tânăra generație, pierderea valorilor spirituale în societate și chiar lipsa unei culturi juridice a tinerii generații și nu numai. Astfel, migrarea în masă a populației s-a transformat într-un flux continuu de oameni disperați, care, dornici de o viață mai bună, se expun riscului de a cădea pradă sau chiar devin victime ale traficului de ființe umane și sunt exploatați sub diverse forme.

Metodologia cercetării

Scopul prezentului studiu fiind stabilirea nivelului de cunoaștere de către populație a fenomenului trafic de ființe umane; gradul de conștientizare a problemei; gradul de informare privind serviciile Liniei Fierbinți a Centrului Internațional „La Strada” (0 800 77777) etc., s-a procedat la interviuarea unui eșantion de 1150 persoane, în perioada 10-25 iunie 2006, eșantion format din respondenți de la 18 ani și mai mult din 62 de localități ale republicii.

Eșantionul a fost stratificat, probabilist. Pentru stratificarea lui s-a ținut cont de fostele 12 județe, de raioanele existente la moment. Localitățile urbane au fost dispersate după numărul de locuitori, astfel s-a ținut cont ca din eșantion să facă

parte și orașelele mari (de la 18000 locuitori) și orașelele mai mici (până la 18000 locuitori), precum și municipiile republicii. Pentru localitățile rurale, de asemenea, s-a ținut cont de numărul populației (sate cu până la 3000 locuitori și cu mai mult de 3000 locuitori). Volumul fiecărui strat a fost calculat proporțional cu numărul populației în conformitate cu datele comunicate de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Au fost selectate 144 de puncte de eșantionare, astfel încât numărul maxim de interviuri efectuate într-un punct de eșantionare să nu depășească cifra de 8. Familiile în care s-au efectuat interviurile au fost selectate conform metodei random-route cu un pas statistic. Respondentul din fiecare familie a fost selectat după metoda celei mai apropiate zile de naștere.

Marja de eroare statistică este de $\pm 2,9\%$. Rezultatele cercetării au fost prelucrate în programul statistic SPSS.

Capitolul I. Gradul de importanță a problemei traficului de ființe umane: aprecieri și cunoștințe

I.1. Aprecierea gradului de importanță a problemei traficului de ființe umane în opinia populației Republicii Moldova

Pe parcursul ultimilor ani fenomenul trafic de ființe umane a devenit o problemă stringentă, afectând tot mai mult societatea în ansamblu. Este un fenomen de amploare, care se manifestă atât la nivel național, cât și internațional.

Este un fenomen complex și îngrijorător, constituind o încălcare gravă a drepturilor omului, ceea ce nu poate fi acceptat într-o societate modernă și civilizată. Consecințele unui astfel de fenomen sunt dramatice, mai ales dacă e să vorbim despre demnitatea persoanelor ca ființe umane și imaginea lor în comunitatea în care locuiesc.

Conștientizarea lui ca problemă s-a realizat din momentul existenței pe arealul Republicii Moldova.

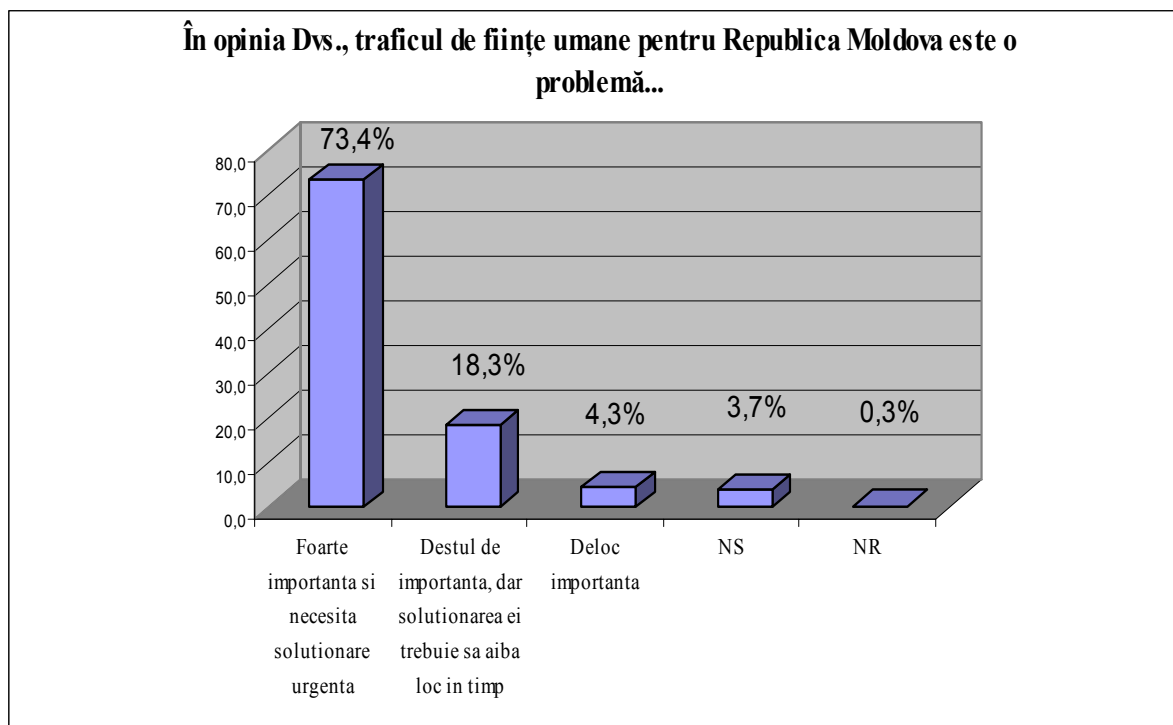
Odată ce a fost recunoscut ca problemă, interesul societății civile și a statului față de acest fenomen sporește. Apar întrebări de genul: cine sunt victimele traficului, potențialele victime, care ar fi soluțiile în combaterea fenomenului, cum pot fi implicate anumite structuri de stat în combaterea lui, și nu numai.

Pornind de la toate acestea, populația și-a format o atitudine față de problema traficului, împărtășind anumite opinii, sentimente și trăiri, concepții față de persoanele care au devenit victime ale traficului sau care s-ar afla într-o situație similară. Cert este faptul că avem permanent opinii despre tot ceea ce ne atrage, într-o formă sau alta, atenția, dar odată devenită o problemă mondială, traficul de ființe umane nu poate fi trecut cu vederea.

Conștientizarea de către societate a problemei existente este un lucru foarte important, deoarece, odată recunoscută, oamenii devin mai sensibili și înțeleg impactului fenomenului asupra lor și a apropiaților, astfel fiind în căutare permanentă de soluții de prevenire și combatere a fenomenului.

Rezultatele cercetării scot în evidență faptul că populația Republicii Moldova este conștientă că traficul de ființe umane reprezintă o problemă, care necesită intervenție și soluționare imediată (*Figura 1*).

Figura 1.

Astfel, aproximativ 3/4 (73,4%) dintre respondenți au indicat faptul că traficul de ființe umane este o problemă foarte gravă și necesită soluționare urgentă, fapt conștientizat într-o măsură mai mare de femei (77%). De aici rezultă că femeile sunt acelea care se confruntă cel mai des cu situațiile de trafic, ele cunoscând consecințele lui din propria experiență. Întrucât femeile dintotdeauna au fost mai receptive la toate problemele cu care se confruntă societatea, precum și familia proprie, ele manifestă mai multă inițiativă, ele sunt cele care lasă casa, copiii și pleacă peste hotare cu scopul de-a câștiga ceva bani pentru asigurarea necesităților familiei, pentru asigurarea unui nivel de trai decent pe care statul nu este în stare să-l asigure. Astfel ele devin de cele mai dese ori potențiale victime sau chiar victime ale traficului de ființe umane, în special în scopul exploatării sexuale.

Dacă e să analizăm datele conform **grupelor de vârstă**, atunci observăm că problema traficului de ființe umane este percepută drept una gravă de către contingentul de vârstă 18-29 ani (77,5%) și de grupul de vârstă cuprins între 30-39 ani (80,6%), acestea fiind grupurile supuse mai mult riscului de fi traficate. Tinerii sunt mereu este în căutarea a ceva mai bun, a noi perspective de manifestare și creștere atât din punct de vedere financiar, cât și social, spiritual. De obicei, ei sunt cei care fac primul pas la o călătorie peste hotarele țării, care nu se știe cu ce se va termina pentru ei.

Abordând cercetarea din prisma **criteriului educație**, rezultatele relevă faptul că populația cu studii superioare (79,4%), în comparație cu celelalte grupuri, consideră traficul o problemă foarte importantă, care necesită o soluționare urgentă. Atitudine, care se explică prin faptul că are o experiență de viață mai bogată, cunoaște mai multe aspecte ale problemelor din punct de vedere științific, a avut sau are acces mai mare la informație și manifestă mai mult interes. Iar experiența și știința contribuie nemijlocit la formarea responsabilității și a capacității de raportare lucidă, realistă la complexul de circumstanțe ce se succed în viața personală și la găsirea mai multor alternative ocupaționale.

În popor se zice: „Cartea este mama învățăturilor”. Această zicală adevărește rezultatele mai multor cercetări conform cărora pradă a traficului cad mai mult persoanele cu un nivel scăzut de educație, care nu și-a încheiat ciclul obligatoriu de educație, mai ales dacă ne referim la minori, nu au o calificare adecvată, nu au experiență pe piața muncii.

Per ansamblu, toate aceste date relevă faptul că oamenii nu sunt indiferenți față de lumea ce îi înconjoară, față de apropiații lor, manifestă o anumită responsabilitate pentru sine și ceilalți, ceea ce contribuie la determinarea și găsirea anumitor soluții pentru ajutorarea persoanelor traficate sau în prevenirea potențialelor cazuri de trafic.

Cu toate acestea, ar fi necesară o informare mai amplă a populației privind fenomenul dat, dat fiind faptul că persoanele cu un nivel mai scăzut de educație sunt mai vulnerabile în fața fenomenului și cad mai ușor în mrejele traficantilor.

I.2. Cunoștințe despre traficul de ființe umane

Procentul populației afectate de trafic a crescut în ultimii ani. Fenomenul devine tot mai cunoscut în rândurile oamenilor simpli, mai ales la nivel de comunitate în care locuiesc. Astfel, datele studiului arată că aproximativ 24 la sută dintre respondenți cunosc asemenea de cazuri în localitatea lor.

Totodată studiul denotă faptul că astfel de cazuri sunt cunoscute mai mult în mediul urban decât în cel rural, diferența fiind aproximativ de 8%, ceea ce se explică prin faptul că mediatizarea unor astfel de cazuri în urbe este mai mare; persoanele din localitățile urbane sunt mai predispuse să vorbească deschis despre astfel de cazuri, gândirea lor fiind mai puțin stereotipizată comparativ cu cei de la sate, care posedă o gândire inhibată, stereotipizată și, de regulă, nu-și dau frâu liber gândirii și exprimării.

Nu dispunem de statistici oficiale privind creșterea continuă a traficului de persoane, însă, analizând rezultatele studiilor sociologice efectuate până în prezent, putem afirma că acest flagel este în creștere sau nu scade din intensitate.

Dacă analizăm rezultatele cercetării în rândul populației de diferite vârste prin prisma cunoașterii cazurilor de trafic, observăm că grupul de vârstă 18-39 ani și 30-39 ani este mai informat în această privință, cunoaște mai multe cazuri de trafic. Fapt explicat prin riscul sporit al acestor categorii de persoane de a fi supuse traficului de ființe umane, deoarece ei constituie categoria de populație mai activă, care jinduește o calitate a vieții mai bună și un viitor mai sigur. Astfel, aflate în continuă căutare, persoanele din aceste categorii de vârstă sunt cele care părăsesc țara și pleacă peste hotare în căutarea unui loc de muncă mai bine plătit, supunându-se unui risc mai sporit în fața traficului decât cei care rămân pe loc.

Analizată în ansamblu, problema traficului de ființe umane nu mai este o incertitudine pentru populație; deja se vorbește mai deschis despre acest fenomen, ceea ce este foarte bine, fiindcă în felul acesta sporește gradul de cunoaștere, informare și conștientizare problemei, astfel pot fi găsite soluții mai eficiente pentru combaterea și prevenirea fenomenului, diminuându-se riscurile pe care în comportă.

Dintre respondenții care consideră traficul o problemă foarte importantă a Republicii Moldova, 27 la sută cunosc cazuri de trafic în localitatea lor; 16,3% dintre cei care consideră că fenomenul nu este deloc important pentru societatea noastră, cunosc cazuri de trafic. **Astfel, considerăm că este necesară o informare continuă a populației privind riscurile și consecințele acestui fenomen, pentru o conștientizare adecvată a gravității acestuia. Mai ales în rândurile oamenilor de la sate, care nu prea au acces la informație; fiind ocupați cu lucrul pe câmp, nu manifestă mare interes pentru lecturi și surse de informare.**

Capitolul II. Percepții privind victimele traficului de ființe umane: acceptări și respingeri

II.1. Percepțiile populației vis-à-vis de existența victimelor traficului

Traficul de ființe umane ca fenomen social influențează viața și activitatea oamenilor, în special a victimelor acestuia. Revenite în țară, victimele au nevoie de consiliere, în special psihologică, juridică și medicală, fapt ce ar facilita reintegrarea lor în mediul social.

Opiniile populației față de situația victimelor traficului sunt diferite, dar în mare parte împărtășesc sentimente de compătimire, foarte mulți considerând că această categorii de persoane trebuie ajutată.

Rezultatele studiului denotă că 90,4% dintre respondenți (rezultate cumulate pentru variantele „acord total” și „acord parțial”) consideră că victimele traficului au nevoie stringentă de susținere și ajutor atât din partea statului, cât și a comunității din care fac parte, fapt susținut cu precădere de către femei și explicat prin aceea că:

1. *femeile au conștientizat mult mai bine pericolul traficului de ființe umane – 77 la sută dintre femei consideră traficul o problemă foarte importantă pentru Moldova, care necesită soluționare urgentă;*
2. *femeile sunt mult mai sensibile și emotive decât bărbații, fapt ce explică sentimentul de compasiune față de victimele traficului de ființe umane.*

La acest capitol un grad mai sporit de toleranță și înțelegere se observă la grupul de vârstă tânăr (18-29 ani), la populația din mediul urban și la cei cu studii superioare, fapt explicat prin nivelul ridicat al înțelegerii și conștientizării fenomenului de către aceste categorii sociale.

În același timp, 47,3% dintre respondenți nu sunt de acord cu faptul că victimele traficului de ființe nu sunt o categorie de persoane care trebuie ajutate, populația percepend că această categorie merită a fi susținută și ajutată în toate privințele.

Datele studiului mai arată că 15,5% din populația republicii consideră că victimele traficului nu sunt o categorie de persoane care trebuie ajutate, acest procent cuprinzând în mare parte grupul de vârstă trecut de 60 de ani și pe cei cu studii medii incomplete. Pe de altă parte, circa jumătate dintre respondenți participanți la sondaj menționează faptul că victimele traficului sunt persoane obișnuite ca și toți ceilalți, ceea ce indică un grad sporit de toleranță al populației față de această categorie de persoane, lucru apreciat în special de către cei din mediul rural și cu studii medii generale sau profesionale.

În urma analizei datelor sondajului, putem afirma că Republica Moldova se confruntă și cu alte probleme ce afectează și alte părți sociale. Astfel, 83,3% dintre participanți la studiu (rezultate cumulate pentru variantele „acord total” și „acord parțial”) au menționat că în societatea noastră există și alte categorii de persoane vulnerabile, ce au mare nevoie de ajutor.

Rezultatele sondajului de opinie scot la iveală faptul că populația Republicii Moldova este conștientă de existența victimelor traficului de ființe umane, că acestea merită ajutor pentru o reintegrare socială cât mai puțin dureroasă. De asemenea, datele denotă o atitudine tolerantă a populației față de victime, pe de o parte înțelegându-le, iar pe de altă parte considerându-le persoane ca toate celelalte și nefiind marginalizate la nivel de opinie generală.

II.2. Profilul unei victime a traficului de ființe umane

Analizele fenomenului de trafic au conturat deja caracteristicile victimei traficului: sunt femei în jur de 20-25 ani, ce provin din familii social-vulnerabile. În studiul dat un deosebit interes a suscitat aprecierile respondenților date victimelor, ceea ce a permis evidențierea *reprezentărilor sociale privind victimele traficului de ființe umane*.

În acest sens, respondenții au fost rugați să răspundă la întrebarea: „Atunci când vă gândiți la persoanele traficate, care sunt 3 cuvinte care vă vin în minte?”. S-a apelat la această tehnică din considerentul că reprezentările sociale sunt o

manieră de a gândi și de a interpreta realitatea cotidiană. Orice reprezentare socială este reprezentarea a ceva și a cuiva¹.

Analiza datelor obținute arată că 21,6% dintre intervievați au dat dovadă de sentimente de compasiune față de aceste persoane, caracterizându-le cu următoarele cuvinte: „milă”, „suferință”, „regret”, „durere”, „tristețe” etc. Aproximativ fiecare al cincilea consideră persoanele traficate ca fiind sărace, caracterizate prin „sărăcie”, „neajunsuri”, „lipsa mijloacelor financiare” etc. În același context, 11,6% consideră că persoanele traficate doresc să aibă bani, și doar 0,2% consideră că victimele traficului „aduc bani”, ceea ce ne permite să menționăm că traficul nu este o sursă sigură de venit, în special pentru victime și familiile acestora.

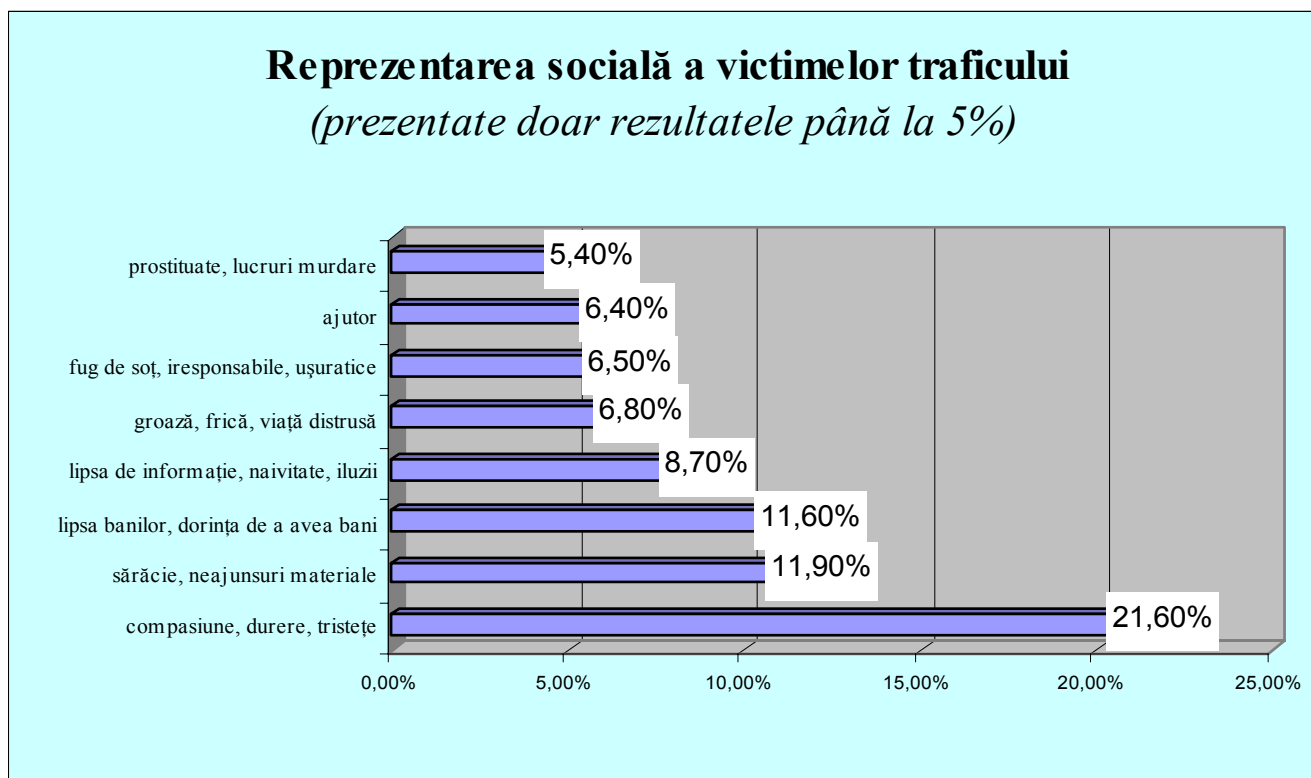
Aceste trăsături date indirect de populație scot în evidență faptul că **sărăcia este factorul principal** care favorizează dezvoltarea fenomenului de trafic de ființe umane în Republica Moldova.

Atât bărbații, cât și femeile caracterizează victimele traficului cu „milă”, „suferință”, „durere” etc. (fiecare al cincilea dintre bărbați și 23% dintre femei). Dacă printre femei, identificarea victimelor cu „sărăcie”, „neajunsuri”, „lipsa de mijloace financiare” se situează pe locul doi, atunci bărbații pun pe locul doi identificarea acestora cu „dorința de a avea bani”. În aceeași ordine de idei, femeile respondente au opinat că victimele sunt „victime ale lipsei de informație”, „naivității”, „iluziilor”, pe când bărbații respondenți le încadrează la categoria de „fete, femei ușurate”, care „fug de soți” și dau dovadă de „iresponsabilitate”. Astfel, femeile privesc mult mai real și înțeleg situația victimelor, bărbații înclinând să critice femeile-victime, umbrindu-le vădit imaginea.

Un alt factor detectat în baza datelor obținute este **lipsa de informație** (8,7%). Astfel, victimele traficului sunt caracterizate ca fiind neinformate, „naive”, „neatente”, „cu iluzii”, ceea ce impune o informare mai activă și pe diverse căi a populației republicii despre semnificația acestui fenomen și consecințele lui.

¹ A. Neculau (coord.), *Psihologie socială. Aspecte contemporane*, Polirom, Iași, 1996
CSCSG

Figura 2.

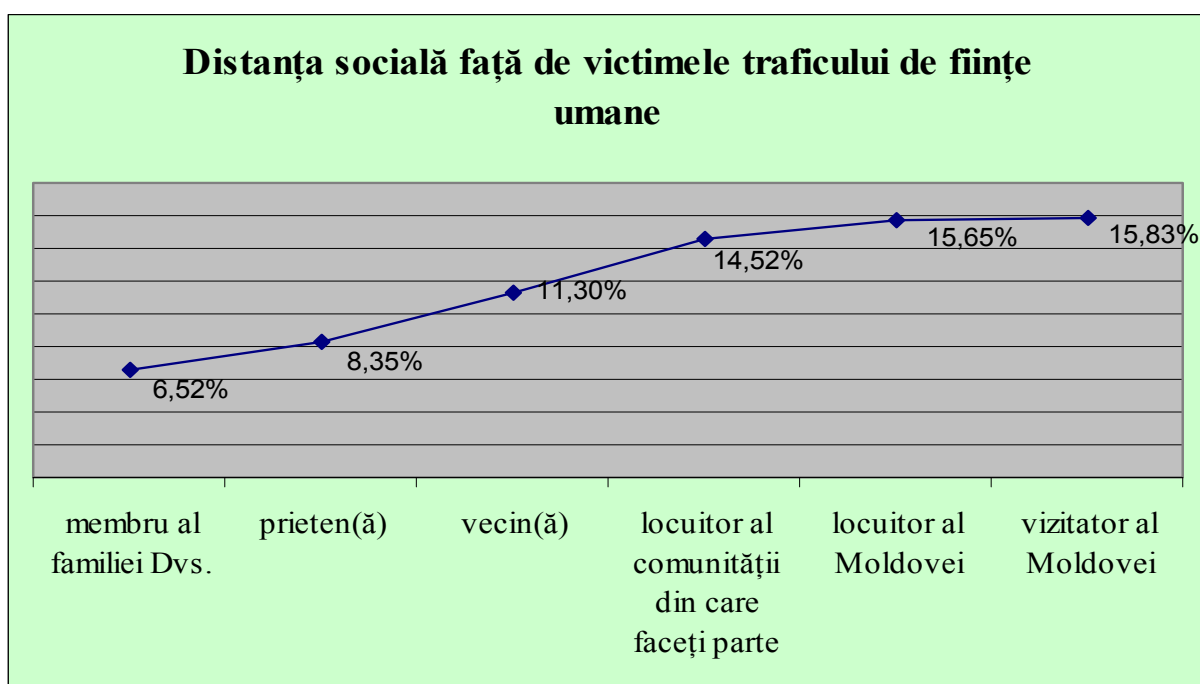

Populația conștientizează că în urma expunerii la trafic, persoana are de suferit, viața ei este distrusă și necesită reabilitare. Astfel, 6,8% dintre respondenți au indicat drept trăsături reprezentative: „groaza”, „frica”, „tragedie”, „viață distrusă”.

Nu mai puțin semnificative sunt acele reprezentări ale respondenților față de victime, care nu au acumulat mai mult de 4 procente (nivel considerat semnificativ de analizat), dar care scot în evidență faptul că populația posedă cunoștințe despre acest fenomen. Astfel, 3 la sută consideră că victimele traficului sunt expuse violenței, bătailor și brutalității, iar 1,1% consideră că acestea sunt violate și consideră traficul o infracțiune. De asemenea, 1,7% au menționat că traficul este „o problemă a femeilor tinere”, care sunt „furate” și „închise”. În același context, 2,1% consideră că femeile, tinerii, fetele și copiii pot fi mai ușor racolați, iar 2% cred că „femeile nu se mai întorc acasă, nu au posibilitate”; alte 1,8% consideră că victimele sunt „persoane fără studii, fără cunoștințe și lipsite de educație”.

Atitudinea față de victimele traficului de ființe umane poate fi măsurată și prin intermediul *scalei distanței sociale*, elaborată de E. Bogardus în anul 1925. Un astfel de tip de scală a fost aplicat cu scopul de a studia gradul de toleranță a populației față de victimele traficului. Rezultatele studiului denotă un indice pozitiv al distanței sociale, populația acceptând victimele traficului de la vizitator al Moldovei până la membru al familiei.

Figura 3.

Astfel, datele obținute ne permit să afirmăm că, de fapt, cu cât crește distanța socială, cu atât crește și gradul de toleranță resimțit față de victime. Dacă numai 6,52% dintre respondenți ar accepta o victimă a traficului în calitate de membru al familiei, atunci circa 16 la sută le-ar accepta în calitate de vizitator al Moldovei. În acest context, menționăm că populația republicii nu acceptă încă victimele traficului și nu este pregătită pentru aceasta, cu toate că la nivel de afirmații le consideră persoane „ca și toți ceilalți”; 1,3% dintre respondenți au răspuns: „să nu fie copiii mei așa, să nu fiu eu în locul lor”.

La acest compartiment, observăm că femeile sunt mai tolerante decât bărbații; mai tolerant sunt și persoanele tineri în raport cu oamenii în vârstă, probabil datorită mentalității și deschiderii spre schimbare a celor tineri.

Dacă e să analizăm datele conform naționalităților, atunci observăm că cei mai toleranți sunt etnicii ruși, iar cei mai puțin toleranți sunt cei de etnie găgăuză.

Astfel, rezultatele studiului ne permit să conturăm unele concluzii privitoare la atitudinea socială față de victimele traficului și profilul social al acesteia: victimele sunt caracterizate ca fiind în mare parte fete, femei tinere, cu un nivel de educație scăzut, care provin din familii sărace, în care predomină un mediu nesănătos de trai, viața cărora este una plină de tristețe, iluzii și suferință și necesită ajutor atât din partea statului, cât și a comunității din care fac parte.

Capitolul III. Percepțiile populației vis-à-vis de instituțiile unde pot apela victimele

III.1. Notorietatea instituțiilor în suportul populației în cazul dacă s-ar afla în situații de trafic

Pe lângă faptul că cercetarea a avut drept scop stabilirea nivelului de cunoaștere a populației despre fenomenul traficului de ființe umane; percepțiile populației vis-à-vis de existența victimelor traficului; cine sunt acestea, profilul victimei traficului etc., studiul și-a propus să stabilească o notorietate a tuturor instituțiilor, grupurilor de persoane la care s-ar adresa, dacă ar sesiza că le paște pericolul unei situații similare sau directe cu cea a traficului.

Astfel, studiul denotă că întâietatea la acest capitol o dețin **organele de poliție** – 71,3% dintre respondenți mizează și văd soluționarea unei astfel de situații numai cu ajutorul poliției. Aceasta se explică prin faptul că societatea noastră vede, într-adevăr, organele polițienești ca o garanție a respectării ordinii în mediul în care locuiesc, o siguranță că acestea au împuterniciri de a lua imediat măsurile cuvenite. Încrederea de care se mai bucură organele ordinii de drept în republica noastră trebuie să fie și îndreptățită de personalul din instituțiile polițienești. Poliția, la general, trebuie să cunoască această miză înaltă a populației în depistarea cazurilor de trafic de ființe umane sau a încercărilor de a intimida, constrânge etc. persoanele și de a le transforma în marfă.

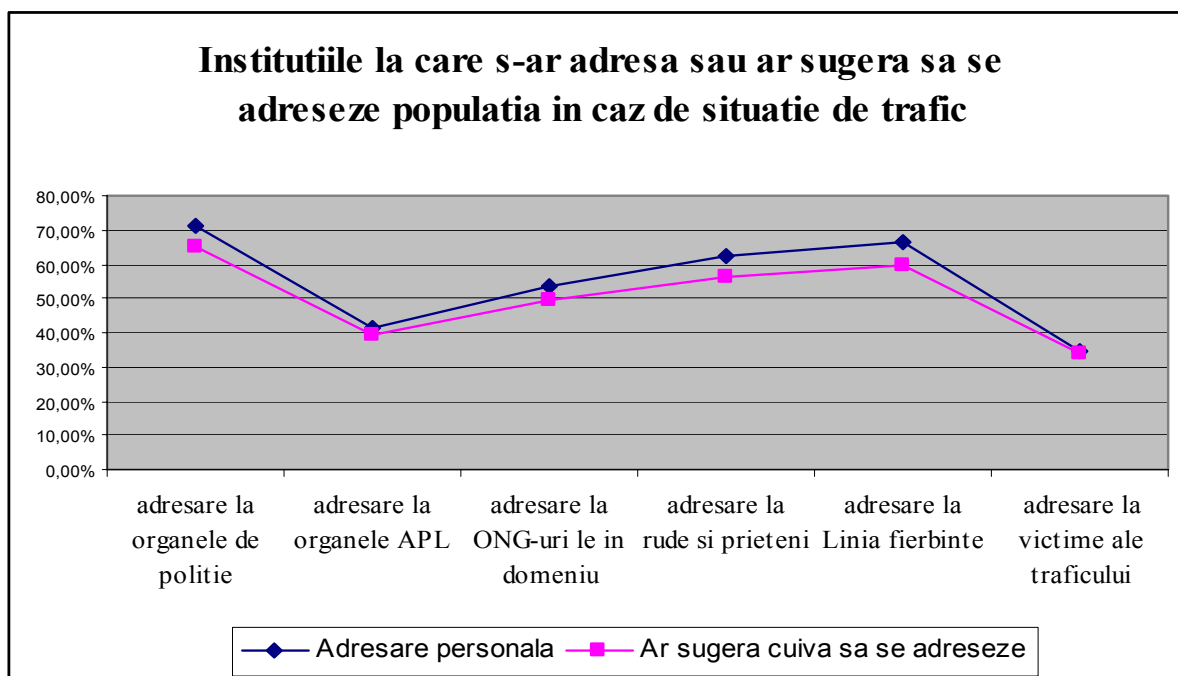
A doua notorietate la care ar apela persoanele este **Linia Fierbinte** (66,7%). Această modalitate de a acorda consiliere și susținere populației este cunoscută în Republica Moldova deja de 5 ani. În tot acest răstimp Linia Fierbinte a fost promovată prin numeroase campanii publicitare atât în mass media regională, cât și, mai ales, în cea națională. Așadar, lumea cunoaște Linia Fierbinte, a înțeles că poate avea încredere în ea. În plus, însăși esența activității acesteia predispozează populația la o colaborare: apelând la Linia Fierbinte, auzi o voce care iată-iată îți va întinde o mână de ajutor sigur, îți răspunde la orice întrebare, simți că cineva te protejează, fapt care contribuie la sporirea încrederii. În plus, aici contează și

convingerea că faptele sau situațiile relatate nu vor fi răspândite în localitatea, în mediul de unde provine persoana care apelează la Linia Fierbinte, conturându-se foarte clar natura individului care locuiește în societatea moldovenească: timid, știind de rușine, inhibat și închistat în găoacea propriilor stereotipuri.

Adresarea la rude și prieteni se situează pe locul trei – aproximativ 62 la sută dintre respondenți ar apela la aceștia, căutând o susținere și un sfat, fiind urmate de *organizațiile nonguvernamentale în domeniu* (53,5%).

Așadar, aceste date ne fac să ne gândim în ce măsură familia deține cu adevărat în societatea noastră primatul încrederii în ordinea valorilor fiecărei persoane în parte sau mai degrabă ONG-urile care-și fac publicitate sau care desfășoară o activitate intensă în sprijinul persoanelor aflate în situații de conflict, de risc, dubioase, care sfârșesc cu traficarea lor în țările “de cerere sporită” a traficului de ființe umane.

Figura 4.

Pe ultimul loc se situează organele administrației publice locale (primăria) – 41,5% și victimele traficului de ființe umane, care au suportat o asemenea situație – 34,8%.

Notorietatea instituțiilor la care ar sugera să se adreseze în cazul în care cineva din persoanele cunoscute (ale respondenților) ar fi în situații de trafic este aceeași ca și în cazul instituțiilor la care s-ar adresa respondenții dacă ar fi în situații de acest fel. Totuși, în primul caz se observă o creștere a non-răspunsurilor, fapt ce arată că populația Republicii Moldova încearcă să se implice mai puțin în viața personală a persoanelor apropiate, rudelor, cunoscuților.

III.2. Linia Fierbinte: importanța și locul acesteia în viziunea populației

Funcționând din septembrie 2001, Linia Fierbinte și-a câștigat încrederea populației Republicii Moldova, plasând acest tip de asistență morală, informațională etc. printre primele locuri în notorietatea la care s-ar adresa victimele sau potențialele victime ale traficului de ființe umane.

Astfel, numărul de telefon **0 800 77777** este recunoscut de către participanții la studiu ca “linie telefonică care informează cum să te descurci dacă nimeriți în trafic” (67%); “linie telefonică la care pot apela femeile care au nimerit în trafic pentru a primi ajutor” (67%); “linie telefonică care oferă informații despre traficul de ființe umane” (63,6%); “linie telefonică la care pot apela femeile, dar și bărbații, copiii care au nimerit în trafic” (63,5%). Cu toate acestea, este regretabil faptul că doar 38,6 la sută dintre respondenți consideră Linia Fierbinte ca “linie telefonică de unde poți să obții informații cum să pleci peste hotare”; 37 la sută – “linie telefonică care oferă informații despre munca peste hotare” și 32,8% – “linie telefonică unde poți să obții date de contact ale diferitelor ambasade”.

Astfel, este cert faptul că persoanele din republică, care decid să plece la muncă peste hotare, iau decizii pripite, uneori fără știrea rudelor, prietenilor; este plauzibil și faptul că ele nu se informează despre ofertele de muncă existente în țara în care au decis să plece, despre modul de viață și activitate profesională în

țara dată, în majoritatea cazurilor necunoscând nici o limbă de circulație internațională. Din aceste considerente migrații moldoveni ajung, adeseori, în situații dubioase, sunt traficați, sunt supuși umilințelor chiar și de către compatrioții lor.

În acest context, **este foarte important faptul promovarea telefoanelor de la Linia Fierbinte să continue, accentul punându-se, în mod special, pe faptul că evitarea situațiilor de trafic începe de aici, adică din Moldova, apelând la organizațiile non-guvernamentale în domeniu care acordă asistență informațională și, de asemenea, contactând organele de drept, ambasadele țărilor de destinație (cu sediul la Chișinău, București, Kiev) etc.**

Faptul că cetățenii Republicii Moldova nu-și cunosc drepturile, nu știu cum să-și apere demnitatea, nu cunosc legislația în vigoare l-am desprins și din rezultatele altor sondaje. Printre ele, menționăm studiul “Implementarea conceptului egalității genurilor în Republica Moldova (în viziunea liderilor)”, efectuat în anul 2001-2002, în cadrul căruia au fost chestionați 1500 de experți (lideri de opinie din republică: primari, directori de școli, parlamentari, juriști, etc.), rezultatele lui fiind de-a dreptul uluitoare: 71 la sută dintre respondenți au menționat faptul că ei cunosc doar **parțial** prevederile Codului Familiei al Republicii Moldova și 68,1 la sută dintre ei – prevederile Codului Muncii al Republicii Moldova.

Această situație nu s-a schimbat nici astăzi. Astfel cum se explică faptul că numai 35,6% dintre participanții la studiul din luna iunie a.c. au relatat că ar apela la Linia Fierbinte (**0 800 77777**) în cazul în care ar dori să plece peste hotare; 35,9 la sută dintre ei – în cazul în care nu ar cunoaște suficient procedura plecării peste hotare. Pe când aproximativ 70 la sută dintre respondenți au menționat că s-ar folosi de serviciile Liniei Fierbinți dacă vreo rudă, vreun cunoscut ar fi în situație de trafic sau similară acesteia; 69% – dacă cineva din rude, prieteni, cunoscuți sunt plecați peste hotare și nu dau de știre și aproximativ 63 la sută dintre ei ar apela la

acest serviciu, dacă el însuși s-ar afla într-o situație dubioasă, cu riscul de a fi traficant.

Așadar, putem **concluziona** că moldovenii se adresează după ajutor organelor de drept, după susținere morală și, cu atât mai mult, informațională numai după ce situația a avut loc, după ce conflictul sau problema s-a iscat. Din păcate, pentru a soluționa aceste cazuri este nevoie de mult mai mult efort decât pentru a le preveni, pentru a se informa, pur și simplu, despre intențiile de a pleca și toate consecințele plecării într-o țară străină.

III.3. Sursele din care s-a aflat despre existența și activitatea Liniei Fierbinți

Rezultatele studiului au arătat că mass media a avut un rol foarte mare atât în oferirea informațiilor despre existența Liniei Fierbinți, cât și în formarea opiniilor despre acest serviciu, creșterea nivelului de încredere în acesta. Astfel, emisiunile televizate (75%), emisiunile radio (47,8%) și presa scrisă din Republica Moldova (37,0%) sunt sursele importante din populația a aflat despre Linia Fierbinte.

Totodată, pentru aproximativ 41,4% dintre respondenții care locuiesc în mediul urban au indicat în calitate de sursă de informație panourile stradale și pliantele.

Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii “La Strada” a implementat un nou tip de informare a populației republicii despre problema traficului de ființe umane – *oficiile mobile de conștientizare și informare*. Aceste oficii s-au deplasat, în varianta de caravană, în 32 de localități (municipiile Bălți și centrele raionale) în zile de wek-end, astfel acoperind întreg teritoriul republicii și acordând susținere informațională populației. După cum arată și rezultatele cercetării, prin intermediul acestor oficii mobile a fost acoperit vidul de informație pentru locuitorii de la sate.

În aceeași ordine de idei, observăm că populația care constituie grupurile de vârstă 18-29 ani, 30-39 ani și 40-49 ani – este cea mai informată, acumulând informații despre traficul de ființe atât prin intermediul mass media, cât și de la

rude, prieteni din Internet, pe la diverse conferințe, care iau în dezbatere această problemă. Moment care, indirect, denotă faptul că majoritatea persoanelor din Republica Moldova plecate la muncă peste hotare sau care intenționează să plece au între 18 – 49 ani.

Serviciile acordate de Linia Fierbinte se bucură de o încredere mare în rândurile populației. Astfel, 31 la sută dintre respondenți au opinat că au încredere totală în acest serviciu; 46,6% – încredere parțială și doar 3,7 la sută au indicat că nu au o neîncredere totală în acest serviciu. De o încredere totală în Linia Fierbinte se bucură mia mult femeile (aproximativ 33% femei față de 29% bărbați), iar neîncrederea totală vine mai mult din partea bărbaților (5% bărbați față de 2% femei). Totodată, analizând rezultatele sondajului, observăm că aproximativ 3 la sută dintre femei au apelat la Linia Fierbinte și numai 1,7% dintre bărbați.

Așadar, putem concluziona că femeile sunt mai deschise în comunicare, mai receptive la tot ce se implementează în Moldova. În plus, ele sunt într-un număr mai mare plecate peste hotare în țările mai îndepărtate. Potrivit datelor statistice și a mai multor sondaje, bărbații își găsesc de lucru în primul rând în Rusia.

Totuși, în pofida nivelului mare de încredere față de Linia Fierbinte și a numărului mare de deținătorii ai informației despre acest serviciu, doar 2,2 la sută dintre respondenți au menționat faptul că au apelat vreodată la Linia Fierbinte și numai 3,6% dintre aceștia au spus că ei cunosc cazuri când cineva dintre rude, cunoscuți au apelat la telefonul **0 800 77777**. **Această concluzie vine să ne confirme încă o dată faptul că majoritatea populației din Moldova nu-și pune semne de întrebare înainte de a pleca la muncă peste hotare, ci doar când se ciocnește cu abuzuri, violențe, trafic, afirmând, totodată, că Linia Fierbinte este un serviciu foarte necesar Republicii Moldova (aproximativ 88 la sută).**

III.4. Atitudinea populației despre Campania Socială “Și mie îmi pasă...”

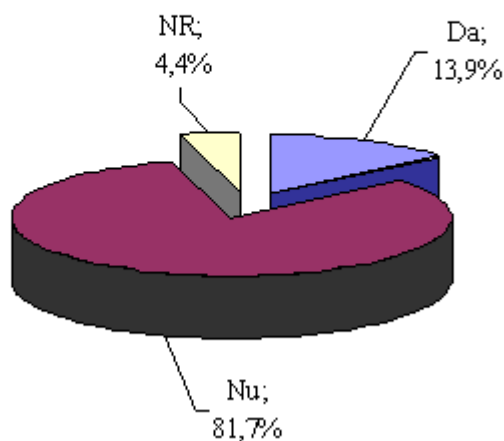
În luna noiembrie 2005 Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii “La Strada” a lansat Campania socială “Și mie îmi pasă...” ca o modalitate de a informa a populației republicii privind prevenirea traficului de ființe umane. De asemenea, această campanie a avut ca scop:

1. conștientizarea populației privind statutul curent al victimelor de ființe umane;
2. sporirea nivelului de toleranță și responsabilitate a populației față de victimele traficului de ființe umane;
3. încurajarea populației/comunității de a ajuta/îndrepta victimele spre asistență;
4. informarea despre infrastructura și capacitățile curente de asistență a victimelor traficului;
5. promovarea Liniei Fierbinte drept cale de acces la asistență.

În acest context, în cadrul studiului realizat s-a observat că aproximativ 14 la sută dintre participanții la acest sondaj au auzit sau au fost martori la Campania socială “Și mie îmi pasă...”. Și de data aceasta observăm că cei mai mulți care au aflat despre această campanie sunt femeile, precum și populația cu vârsta de la 18 până la 49 ani și locuitorilor din mediul urban.

Figura 5.

10. Ați auzit sau ați fost martor la Campania socială “Și mie îmi pasă”, organizată de Centrul La Strada?

Ca și Linia Fierbinte, această Campanie socială are un impact destul de benefic asupra populației din republică. În acest sens, aproximativ 65 la sută dintre respondenți au opinat că în urma derulării Campaniei s-au informat îndeajuns despre problema (fenomenul) traficului de ființe umane; 61,9% – și-au schimbat atitudinea față de persoanele victime ale traficului; 39,4% – au informat și alte persoane cu privire la fenomenul traficului de ființe; 24,4% dintre participanții la studiu au comunicat cuiva numărul de telefon al Liniei Fierbinți.

Concluzii și recomandări

Rezultatele studiului au evidențiat faptul că fenomenul traficului de ființe umane este o problemă stringentă, iar rezolvarea ei, în opinia populației, este posibilă cu implicarea organelor statale, în deosebi.

Este îmbucurător faptul că populația republicii a conștientizat că victimele traficului necesită ajutor din partea statului. Ele sunt privite cu compătimire. Cuvintele cu care se asociază victimele sunt ”durere”, „tristețe”, „sărăcie”, „violență”, „viol” etc.

De asemenea, datele elucidează faptul că populația are încredere în Linia Fierbinte, cu toate că numai 2,26% au apelat ea. În acest context, 87,8% dintre respondenți consideră că un astfel de serviciu este important pentru Republica Moldova.

13,9% dintre respondenți au menționat că au fost martori sau auzit despre Campania socială „Și mie îmi pasă...”. Extrapolând aceste datele la arealul întregii republici, am putea afirma că peste 500.000 de persoane au participat la această campanie. Peste 60 la sută au menționat că, grație Campaniei „Și mie îmi pasă...”, s-au informat îndeajuns despre problema traficului și și-au schimbat atitudinea față de persoanele traficate. Considerăm că astfel de campanii necesită a fi organizate și mediatizate mai amplu.

În vederea realizării celor expuse mai sus, am putea propune următoarele recomandări:

- Deoarece lipsa cunoștințelor despre traficul de ființe constituie una din cauzele traficării minorilor și nu numai, este necesară folosirea sistemului educațional ca mijloc de informare cu privire la pericolul victimizării și la mijloacele de prevenire a acestuia; măcar o dată în lună în orarul elevilor să se includă câte o 2-3 ore, predate după un plan bine elaborat despre problema dată.
- Conlucrarea dintre instituțiile educaționale și cele neguvernamentale, adică implicarea organizațiilor nonguvernamentale în elaborarea

planului de predare a acestor seminare cu tematica „Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane”.

- Ar fi necesar realizarea unor campanii de informare a opiniei publice cu privire la efectele nocive ale traficului, mai ales în rândurile populației din spațiul rural, care la ora actuală nu sunt prea informați vizavi de problema dată. Asemenea campanii ar avea dublu efect: de **informare** și de **sensibilizare** a opiniei publice. Ar fi ca durata acestor campanii să se extindă pe o perioadă mai lungă, pentru ca oamenii să reușească să înțeleagă esența fenomenului vizat.
- Cu implicarea primăriilor și o societății civile s-ar putea organiza diferite seminare, cu discuții în grup, pentru populația de la sate, în cadrul cărora să se abordeze problema traficului din mai multe aspecte și să se elaboreze diferite soluții în prevenirea acestuia; în cadrul lor ar putea fi identificate idei ale oamenilor de rând, care pot fi de mare folos.
- Deși există cadrul legal, persoanele implicate în stoparea și prevenirea acestui fenomen nu sunt suficient de instruite. Astfel, este necesară o pregătire și informare corectă a personalului implicat în protecția victimelor traficului, ca și a celor care întreprind acțiuni de combatere a traficului.
- Se impune o conlucrare mai strânsă între organizațiile non-guvernamentale în domeniu și reprezentanții organelor publice locale în depistarea cazurilor de abuz și trafic, precum și educarea populației de la întru a fi mai deschisă și predispusă la discuții privind cazurile de trafic, a se adresa pentru asistență informațională și morală.
- Se impune o activitate continuă în vederea sensibilizării opiniei publice privind consecințele traficului de ființe umane, în special, a opiniei bărbaților în acest sens, ei fiind mai conservatori și adesea interpretând

eronat calvarul prin care trece o victimă a traficului ca o „dorință de a câștiga bani, de a aduce bani”.

- Sensibilizarea opiniei publice privind traficul de ființe umane poate determina populația să fie mai receptivă la această problemă și mai tolerantă față de victime, astfel contribuind la micșorarea distanței sociale dintre oamenii de rând și victimele acestui fenomen.
- Organelor de poliție urmează să conștientizeze importanța care le revine în depistarea și soluționarea cazurilor de trafic și miza populației pe rolul care trebuie să-l aibă organele de drept în lupta cu infractorii.
- Este imperios a continua promovarea serviciilor oferite de Linia Fierbinte, accentul punându-se, în mod special, pe faptul că evitarea situațiilor de trafic a ființelor umane se începe de aici, adică din Moldova, apelând la organizațiile non-guvernamentale active în domeniu care acordă asistență informațională și contactând organele de drept, ambasadele țărilor de destinație.
- Considerăm oportun continuarea Campaniei sociale „Și mie îmi pasă...”, ea având un impact destul de benefic asupra populației din republică.